

SOCIOLOGICKÁ ANALÝZA PŘECHODŮ ROMSKÝCH DĚTÍ ZE SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉHO PROSTŘEDÍ ZE ZÁKLADNÍCH NA STŘEDNÍ ŠKOLY

Prezentace výsledků

www.gac.cz

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**TENTO PROJEKT BYL PODPOŘEN Z DOTAČNÍHO PROGRAMU
MŠMT NA PODPORU VZDĚLÁVÁNÍ V JAZYCÍCH
NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY**

1. Kontext výzkumu: vzdělanostní šance dětí na ZŠ

(„Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí, žákyň, žáků a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“, GAC pro MŠMT 2009)

2. Odchody dětí ze ZŠ HVP

3. Úspěšnost středoškolského studia u romských dětí

4. Vybrané faktory působící v oblasti přechodů

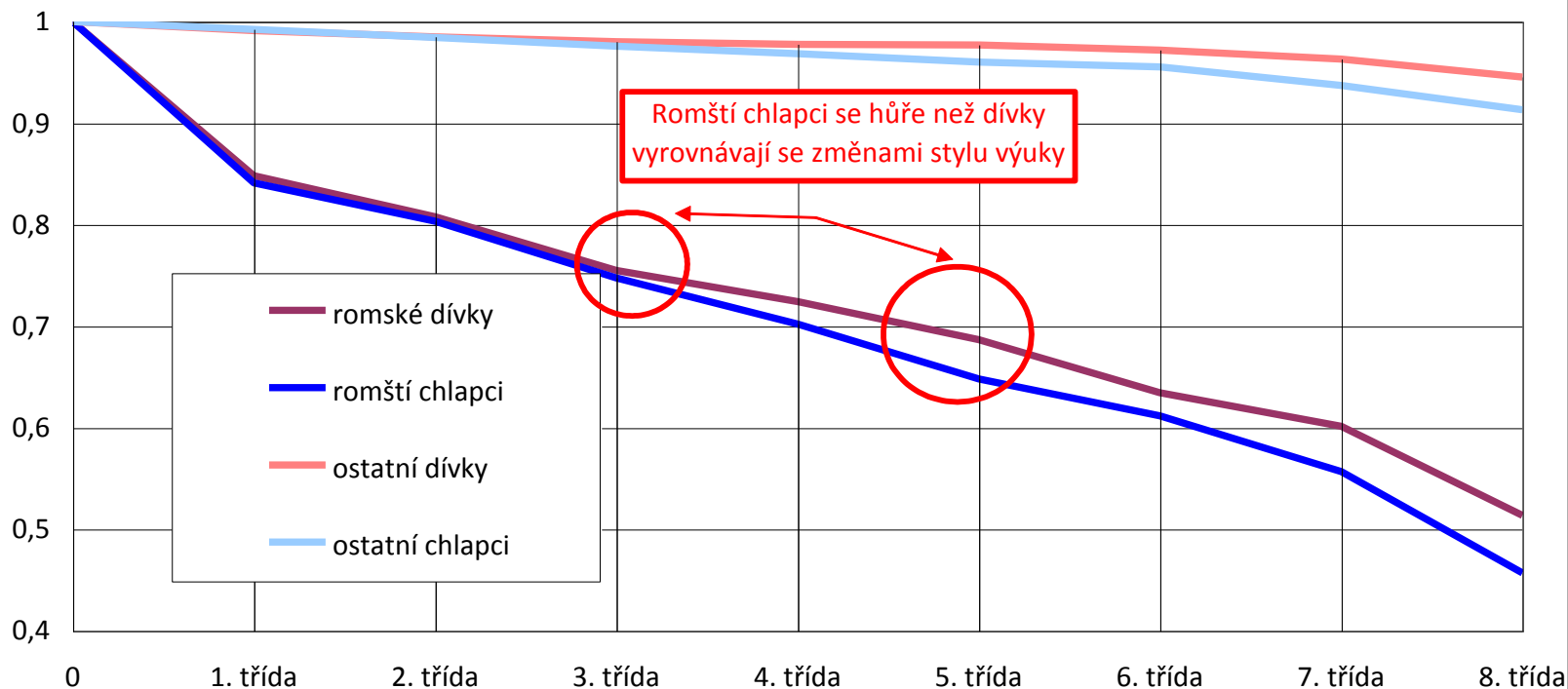
⇒ cíl: ukázat výrazné odlišnosti v průchodu dětí vzdělávací soustavou České republiky

1

KONTEXT VÝZKUMU: VZDĚLANOSTNÍ ŠANCE DĚTÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Pravděpodobnost přežití dětí v původní třídě na škole hlavního vzdělávacího porudu

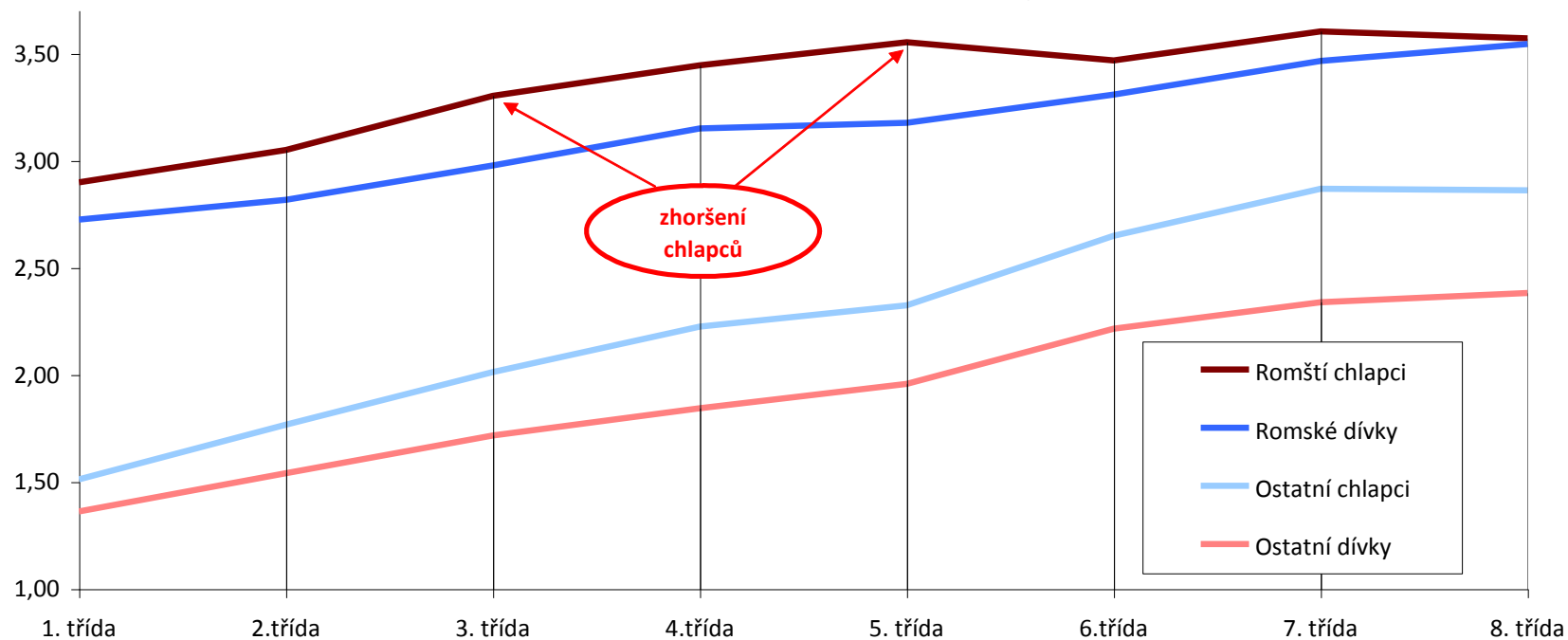
N = 7208

- Běžné základní školy navštěvuje 72 % romských dětí.
- **Třetina romských dětí se vzdělává ve školách mimo hlavní vzdělávací proud** (v případě ostatních to bylo pouze osm procent).
- **Pravděpodobnost vzdělání ve speciální škole je u romských žáků 3,5x vyšší.**
- **Pravděpodobnost, že dítě rovnou začne navštěvovat speciální ZŠ, je pro romské dítě šestkrát vyšší než u jeho neromského vrstevníka.**

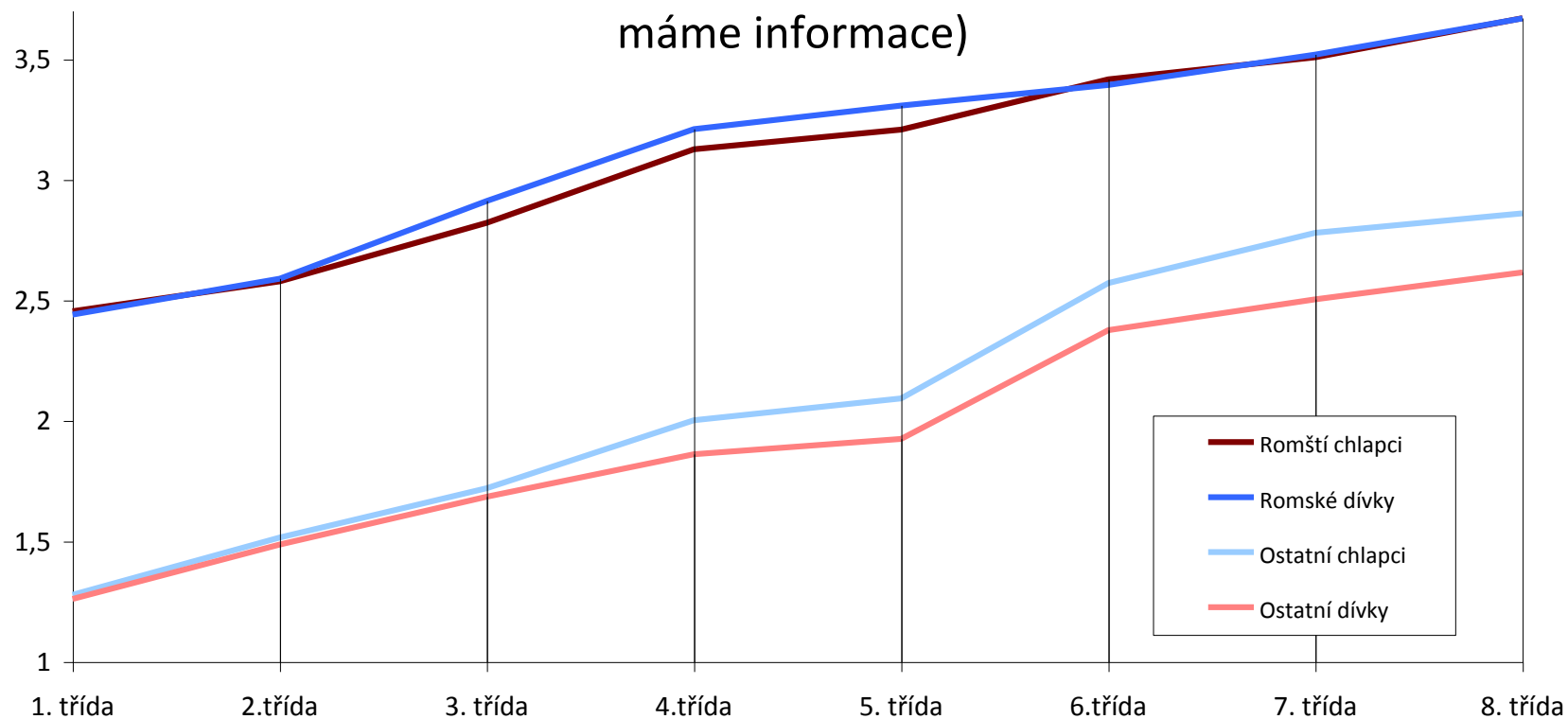
Propěch z českého jazyka na školách hlavního vzdělávací proudu

N= 1685 – 6835 (v závislosti na počtu dětí v ročnících, za které máme informace)

Propěch z matematiky na školách hlavního vzdělávací proudu

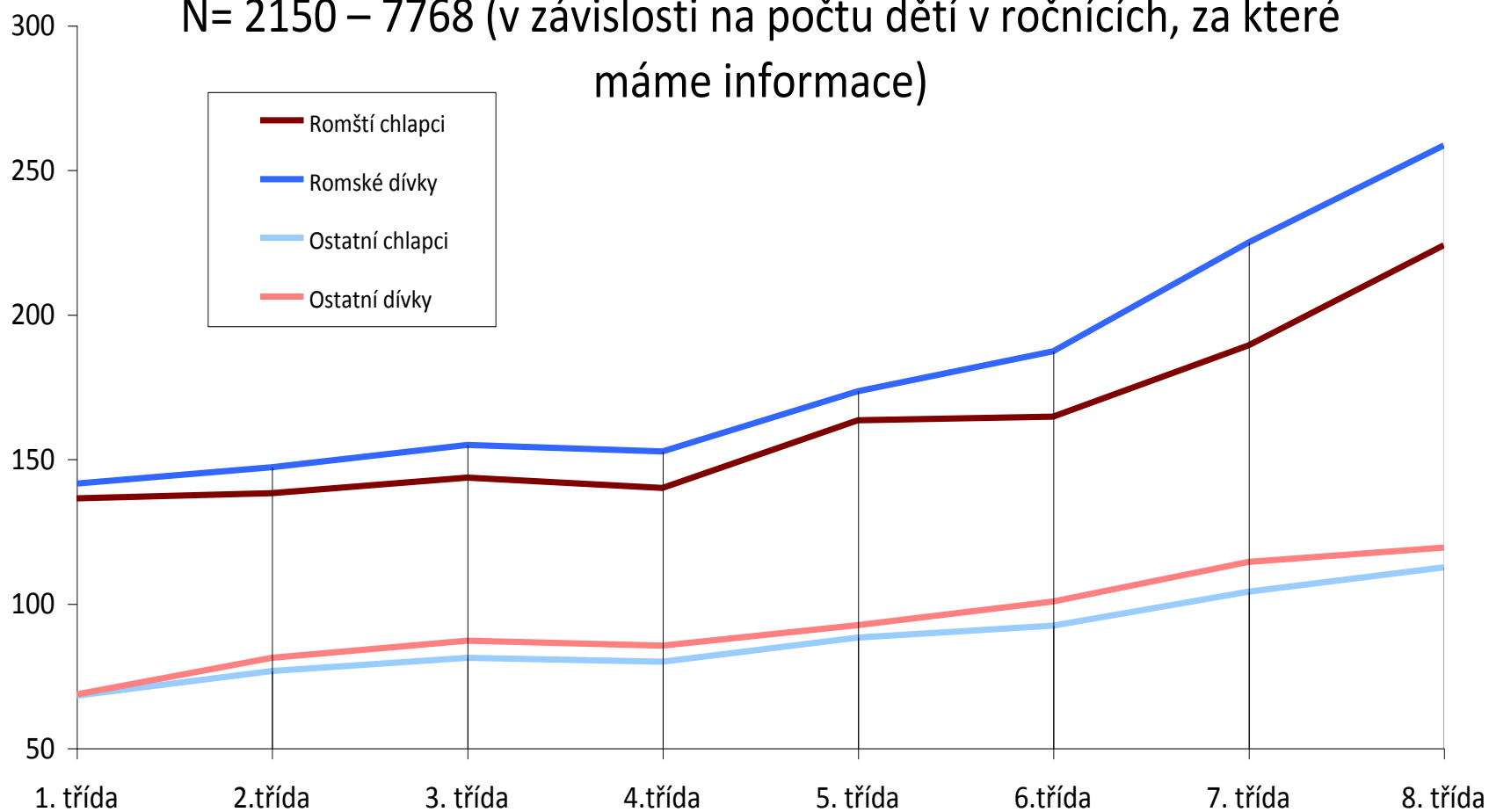
N= 1685 – 6835 (v závislosti na počtu dětí v ročnících, za které máme informace)

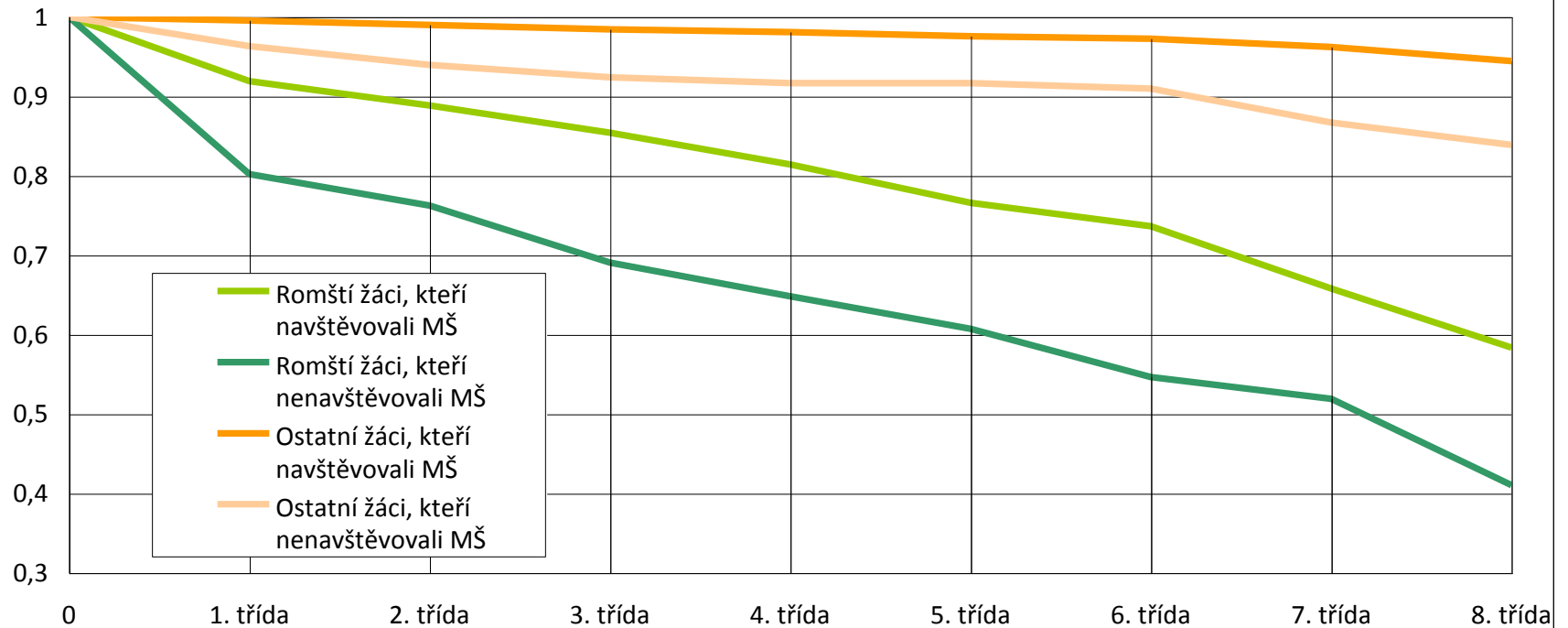
Celkové absence na všech typech škol

N= 2150 – 7768 (v závislosti na počtu dětí v ročnících, za které máme informace)

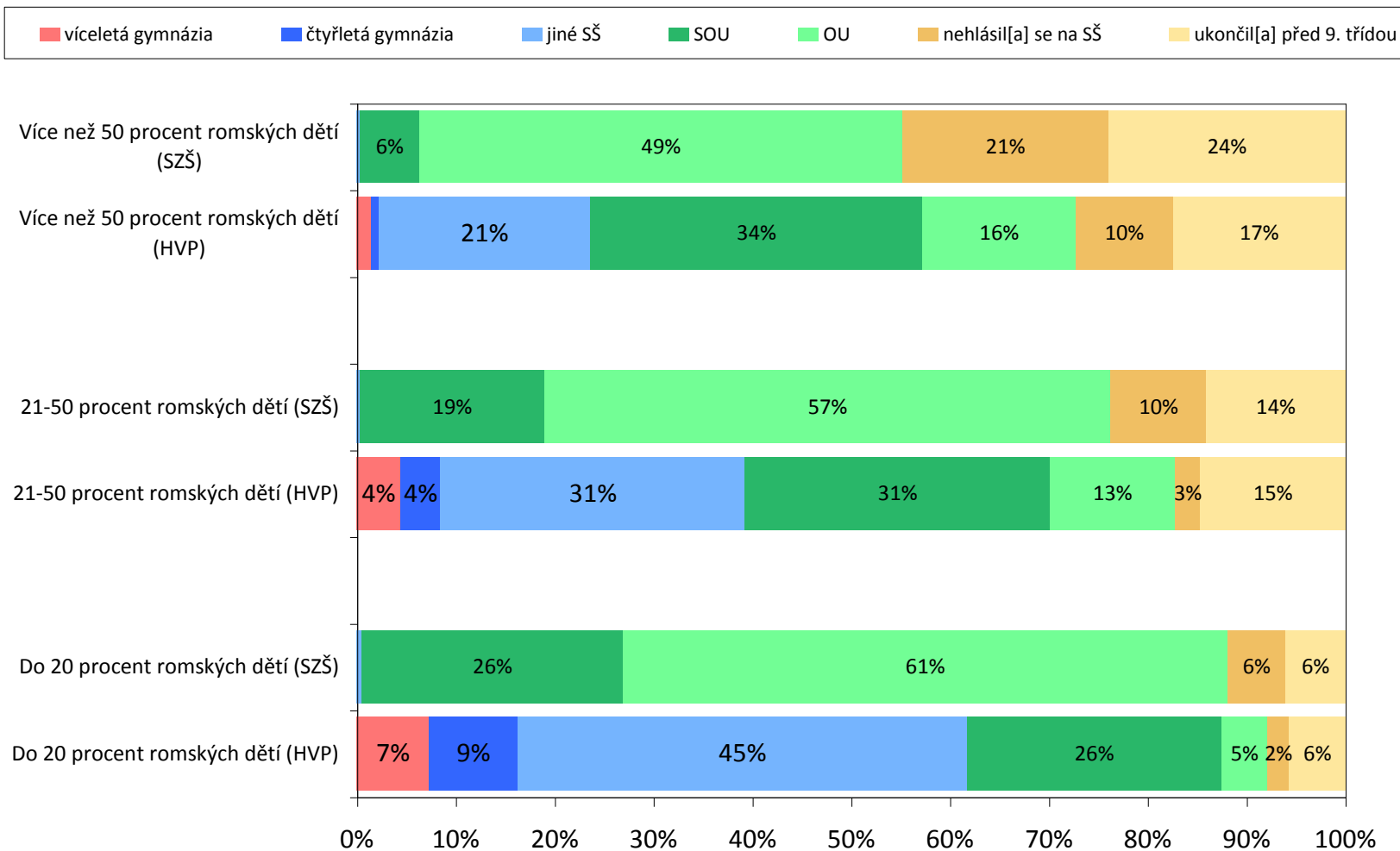
Vliv mateřské školy na pravděpodobnost přežití dětí v původní třídě na škole hlavního vzdělávacího porudu

N = 7208

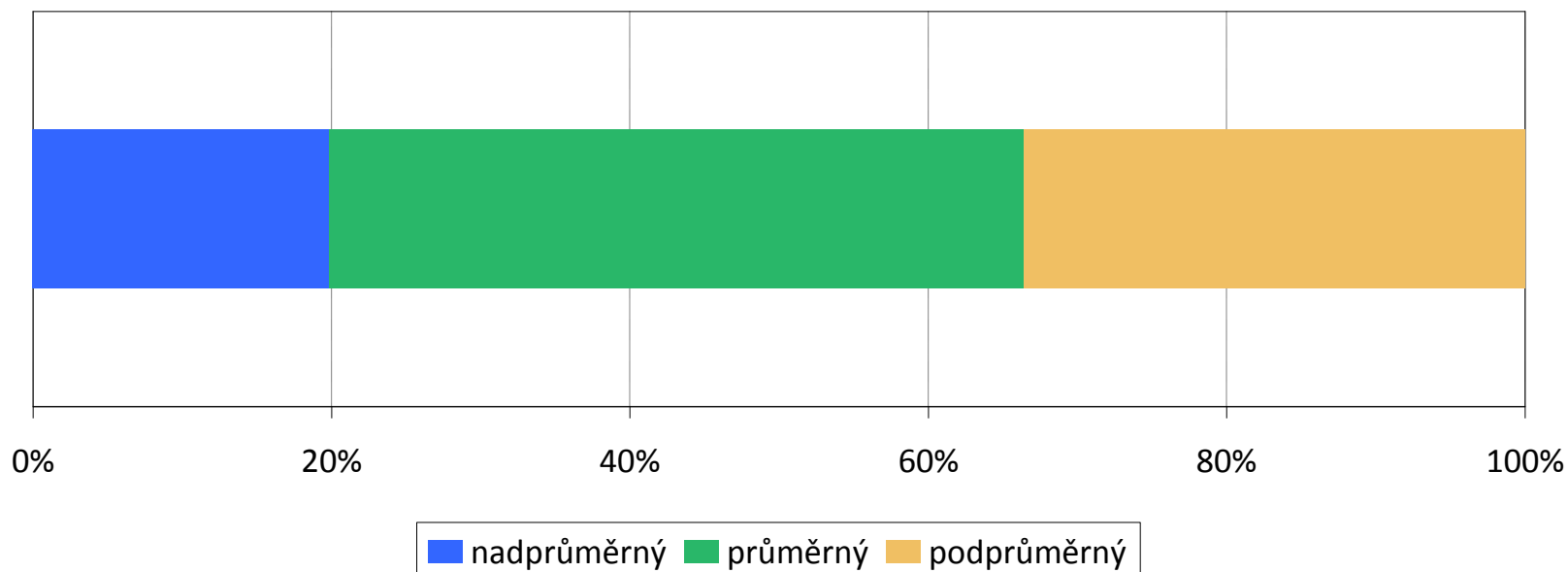

Vzdělanostní šance na ZŠ 6

Struktura odchodů směrem k SŠ podle podílu romských dětí na škole
(průměr za pět školních let)

Hodnocení prospěchu dítěte v rámci třídy - romské děti

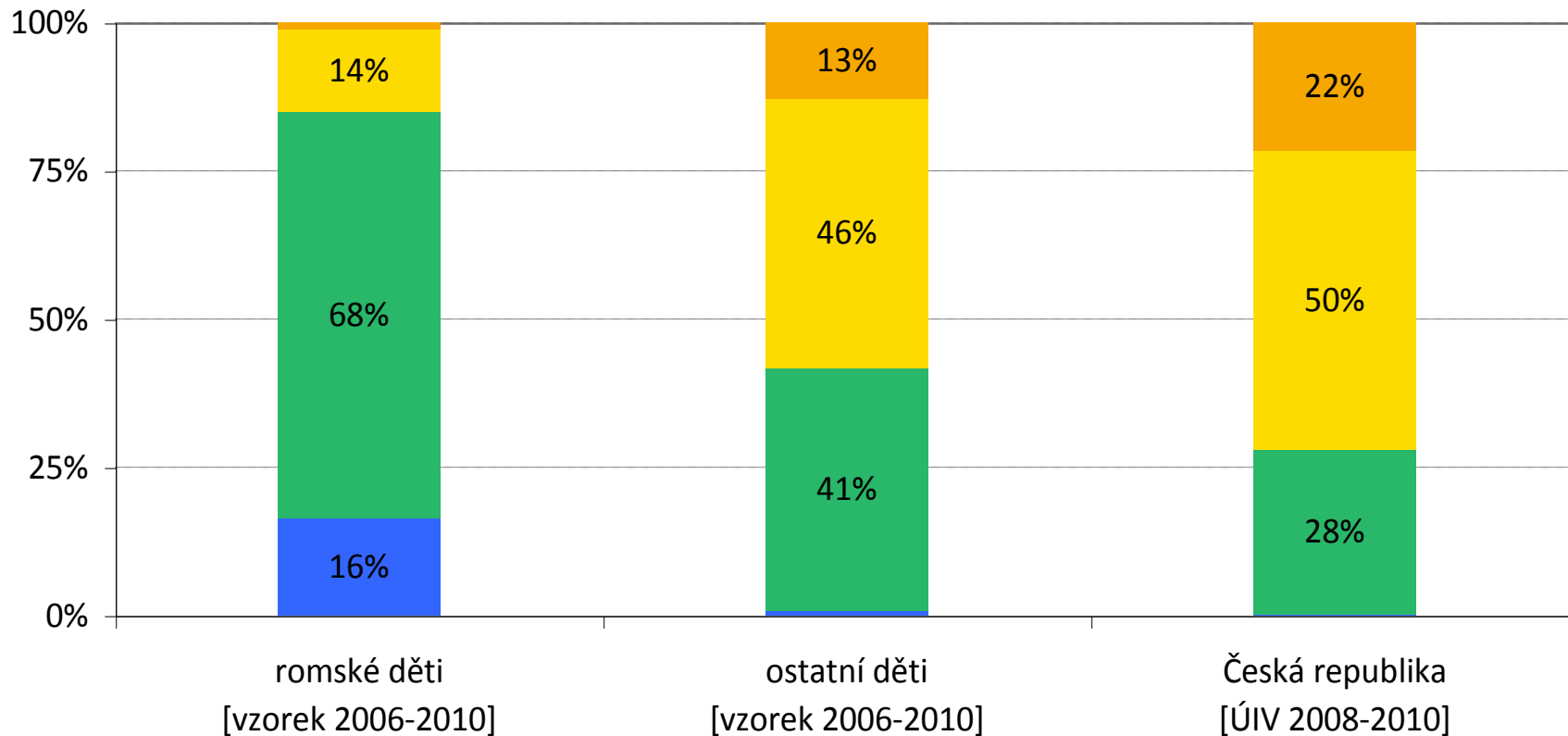

2

ODCHODY DĚTÍ ZE ZŠ HVP

Další směřování dětí, které ukončily své vzdělávání na ZŠ hlavního vzdělávacího proudu
Srovnání dat od 14 ZŠ a České republiky

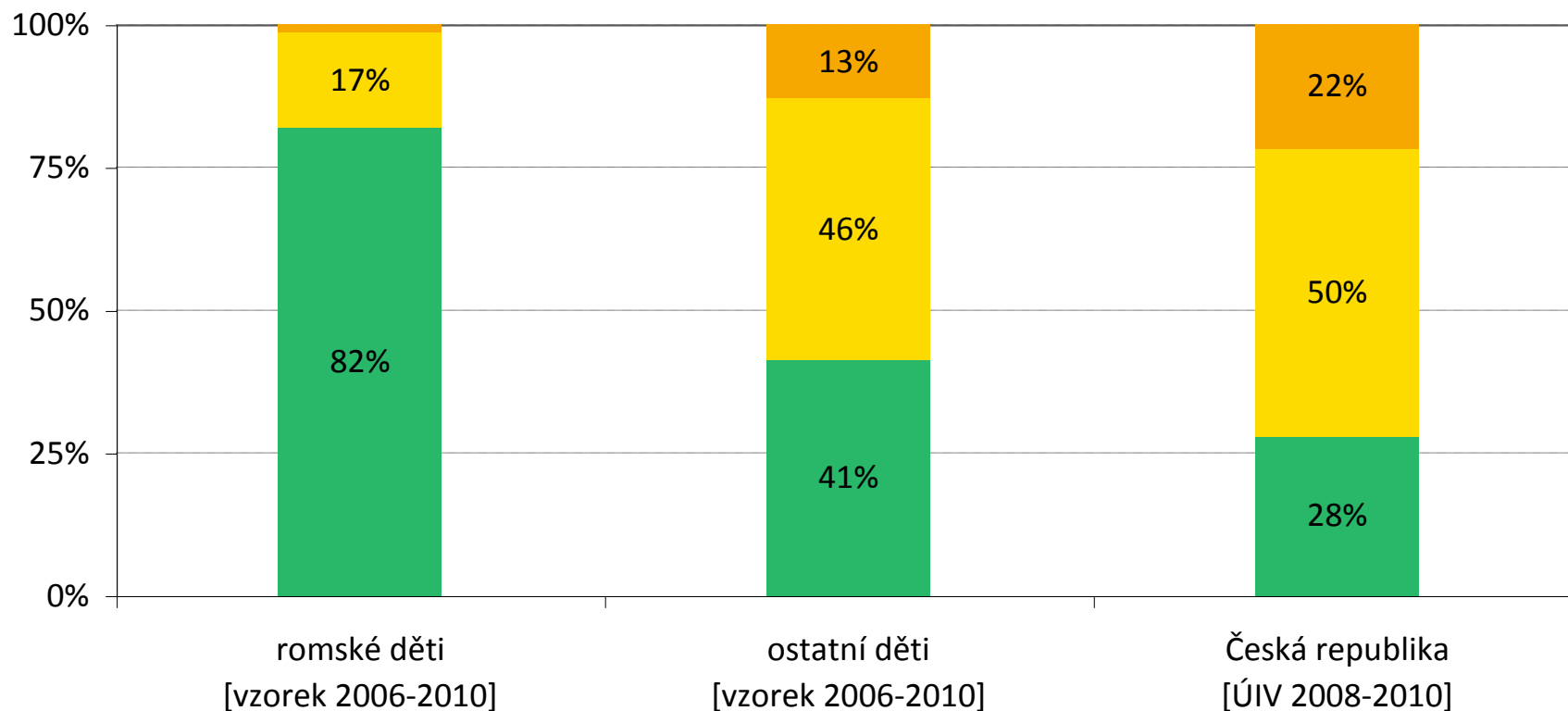
■ nehlásily se na SŠ ■ střední vzdělání s maturitou ■ střední vzdělání s maturitou na gymnasiu

Děti, které byly přijaty ke střednímu vzdělávání ze ZŠ HVP, podle typu SV

Srovnání dat od 14 ZŠ a České republiky

■ střední vzdělání s výučním listem ■ střední vzdělání s maturitou ■ střední vzdělání s maturitou na gymnasiu

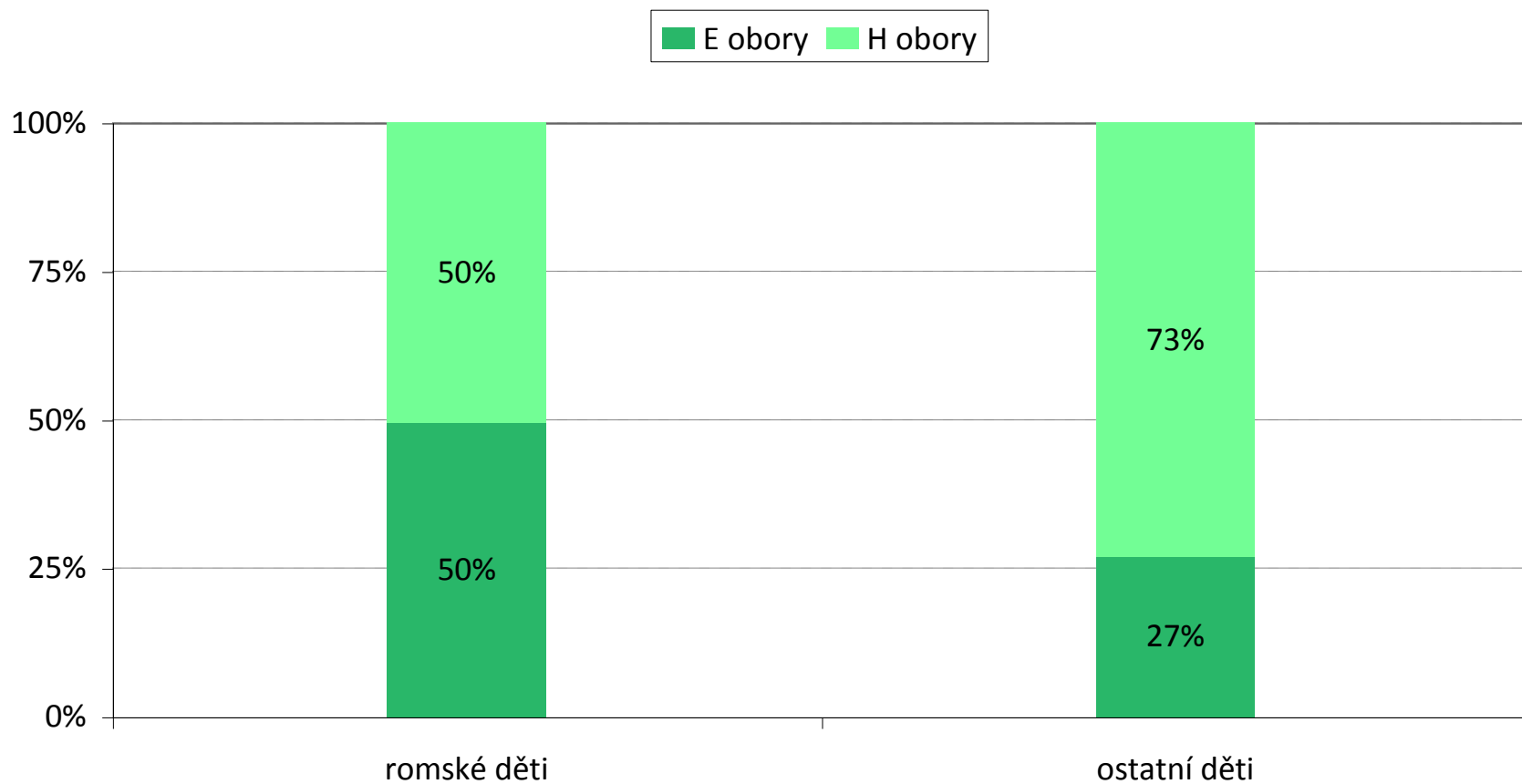

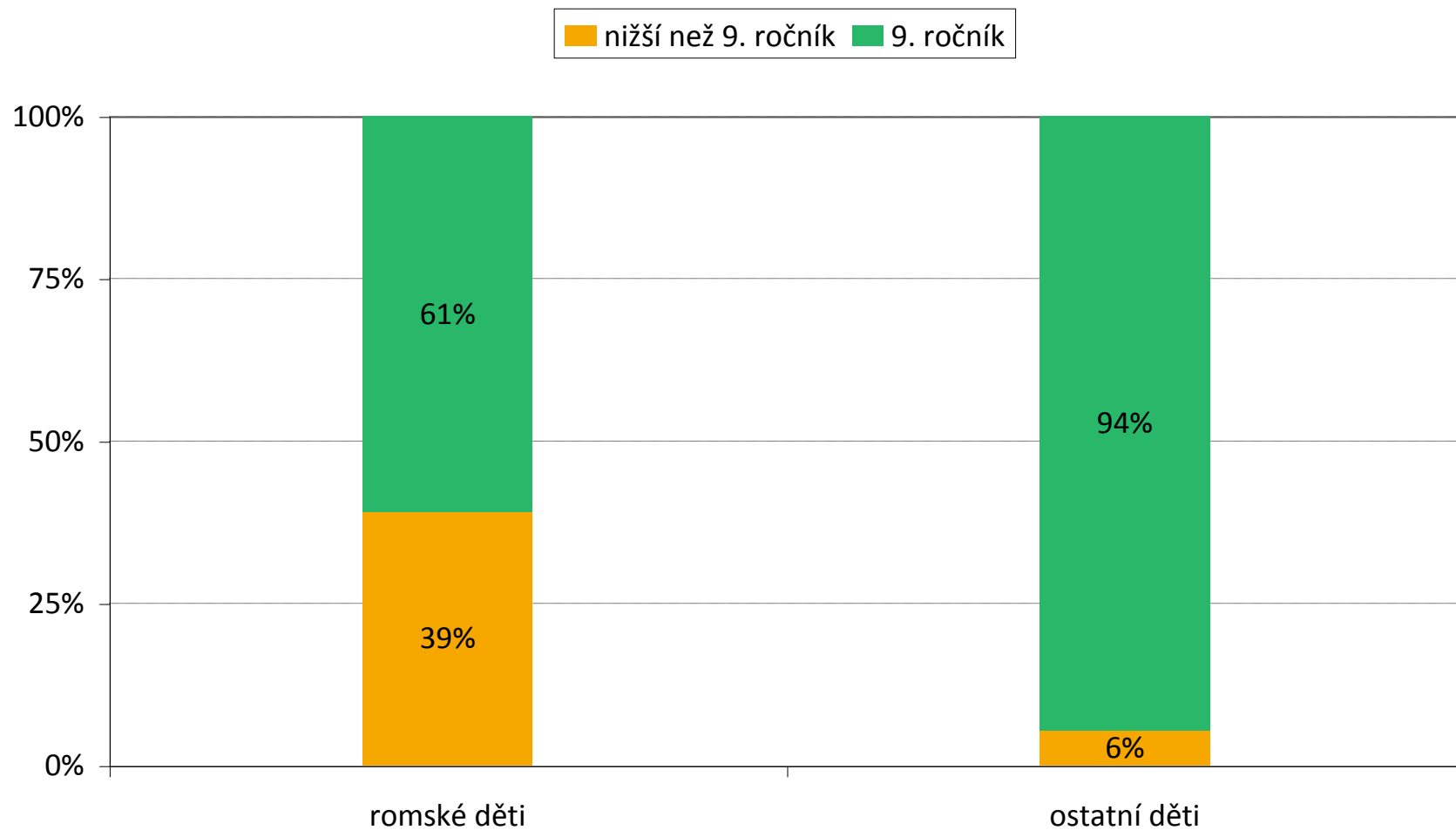
Odchody ze ZŠ HVP 3

Odchody dětí, které byly přijaty ke středoškolskému studiu ze ZŠ HVP, na učební obory

zdroj: *Monitoring RVP*, ÚIV 2009

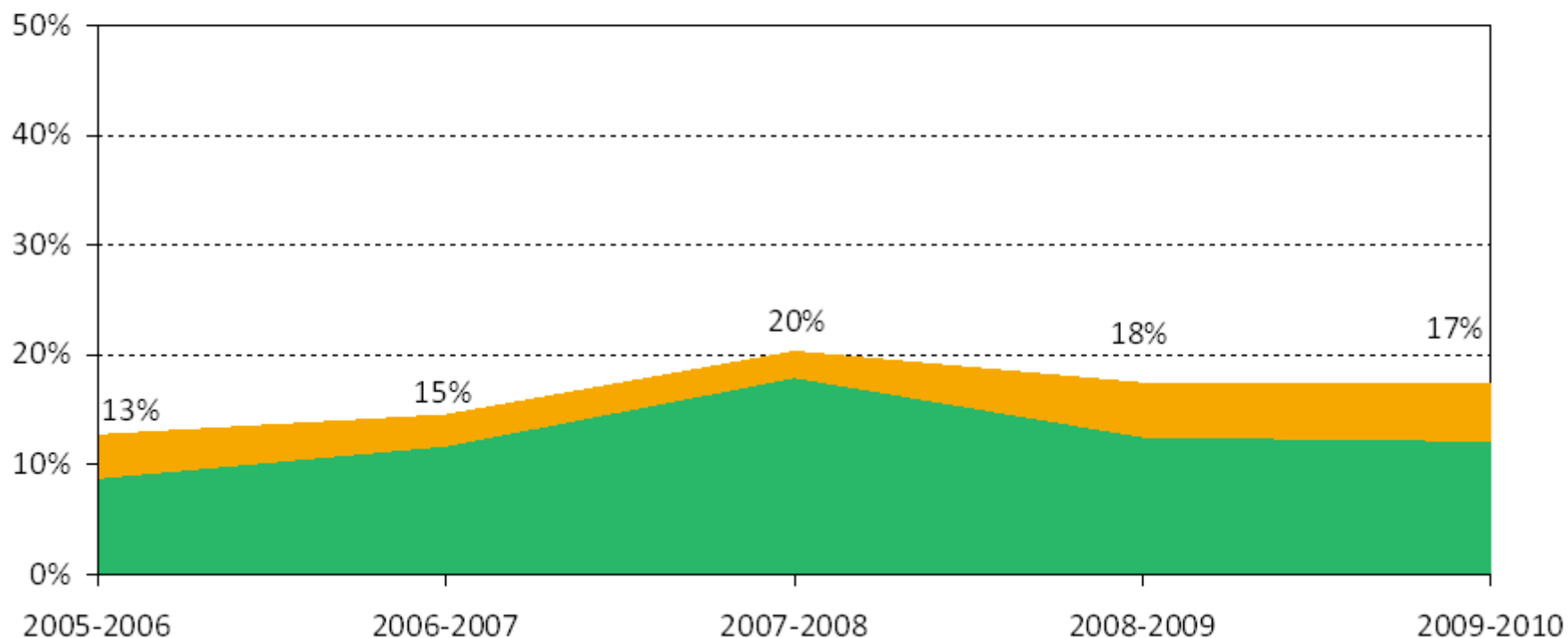
Odchody romských a ostatních dětí ze základní školy podle ročníků
2006-2010

Odchody ze ZŠ HVP 5

Podíl romských dětí, které si nepodaly přihlášku ke střednímu vzdělávání, na celku romských dětí vycházejících v daném roce základní školu
údaje za 14 ZŠ při sociálně vyloučených lokalitách

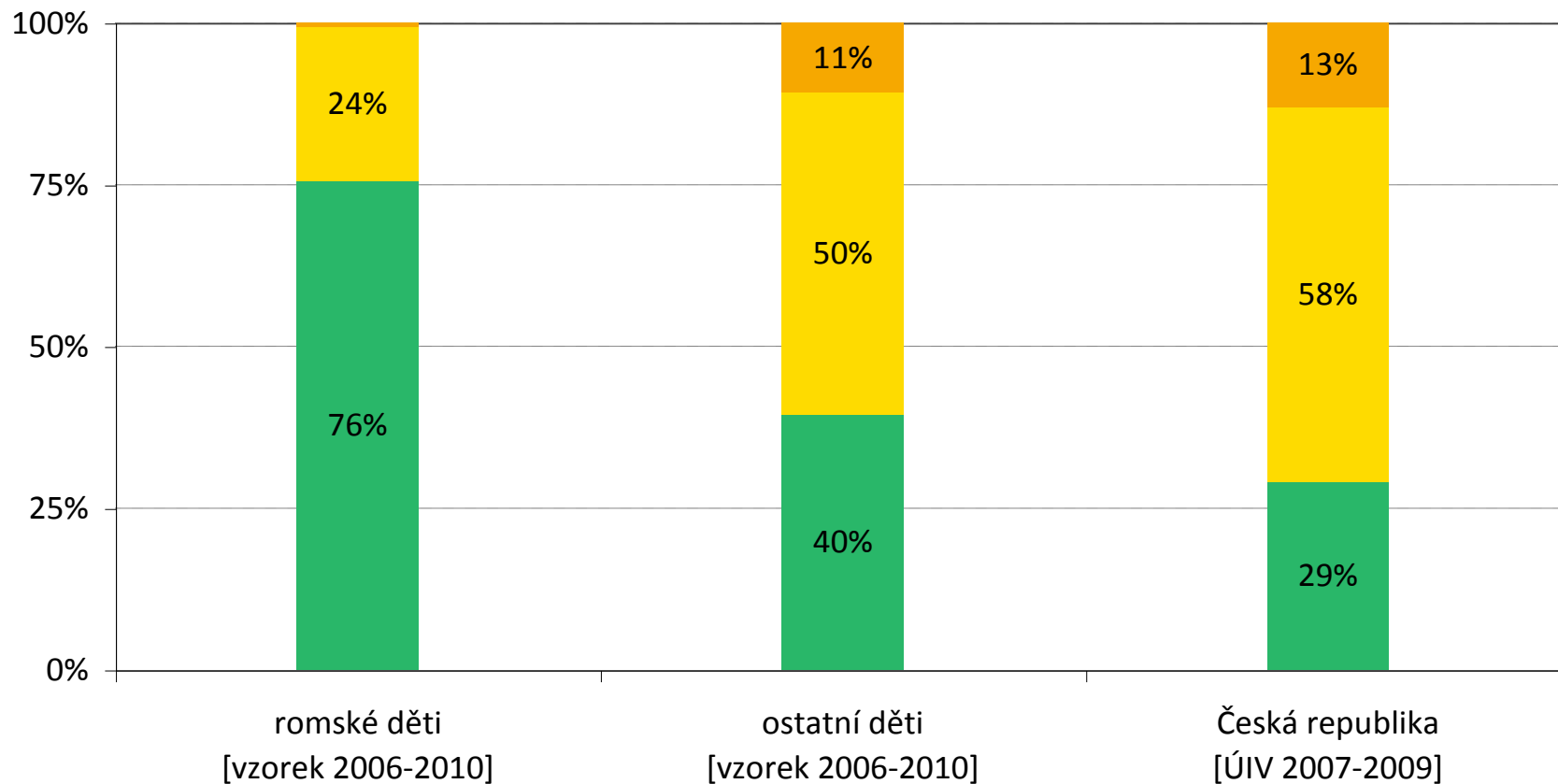
■ z nižšího ročníku ■ z 9. ročníku

Srovnání odchodů romských a ostatních dětí z 9. ročníku na střední stupeň vzdělávání

Srovnání dat od 14 ZŠ a České republiky

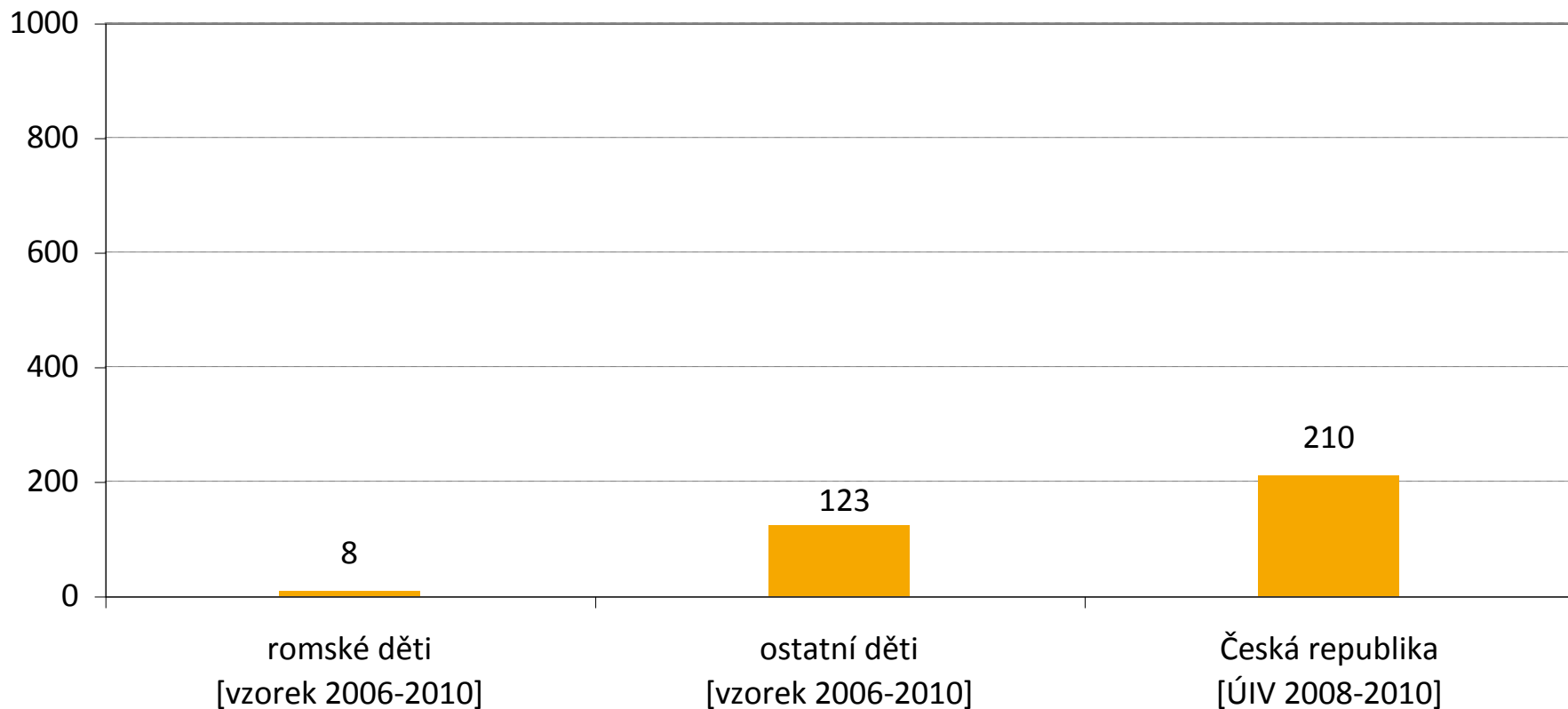
■ střední vzdělání s výučním listem ■ střední vzdělání s maturitou ■ střední vzdělání s maturitou na gymnasiu

Odchody ze ZŠ HVP 6

Počet dětí, které odejdou na gymnasium, z každého tisíce dětí,
které nastoupí na základní školy v České republice

zdroj: model průchodu vzdělávacím systémem

3

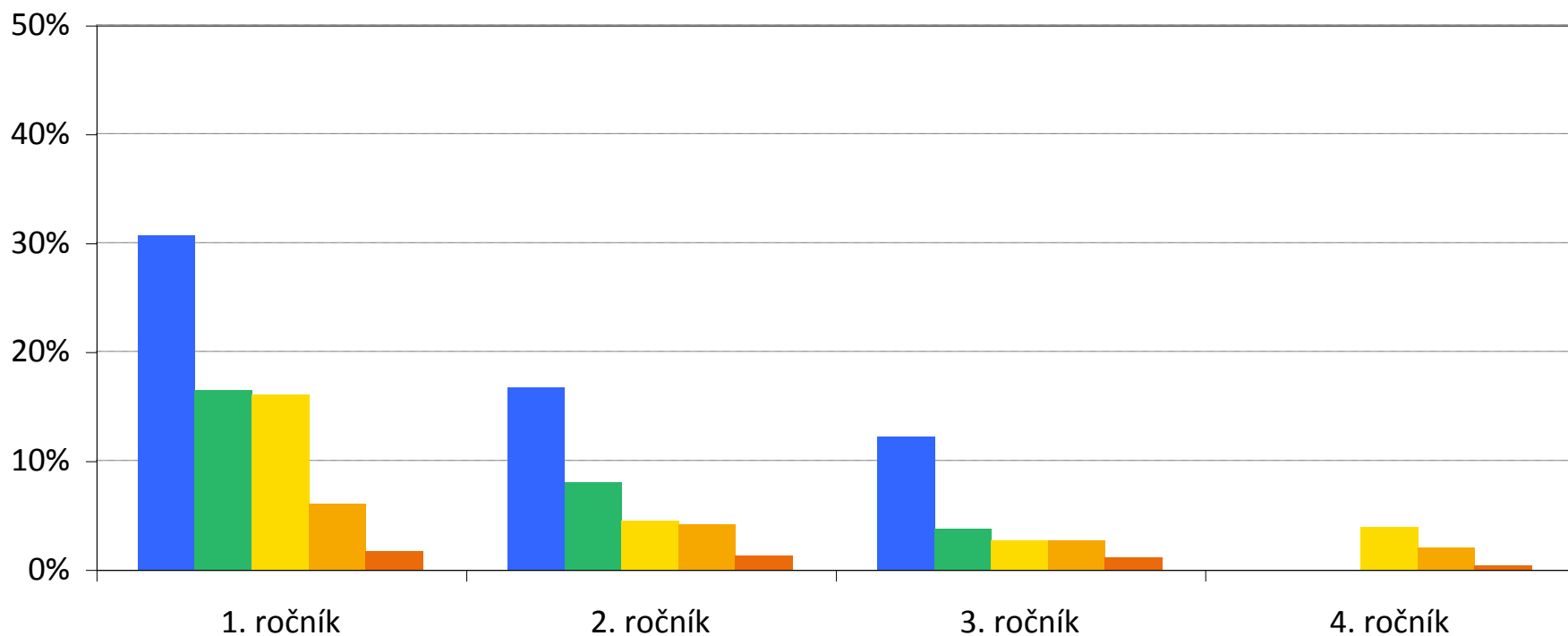
ÚSPĚŠNOST STŘEDOŠKOLSKÉHO STUDIA U ROMSKÝCH DĚTÍ

Úspěšnost středoškolského studia 1

Pravděpodobnost předčasného odchodu z jednotlivých ročníků středního vzdělávání

Zdroj: NÚOV, 2006

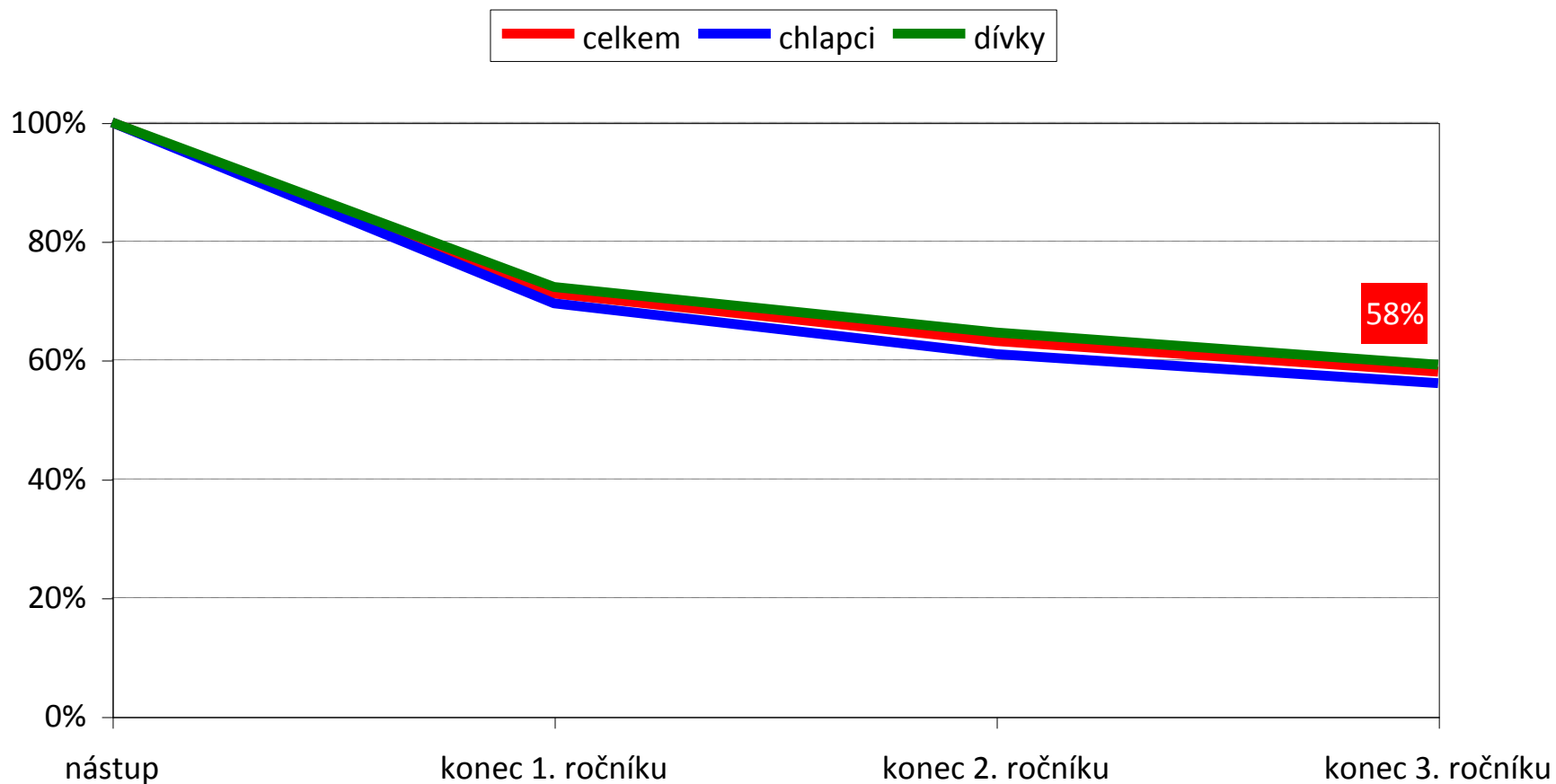
■ učební obory OU a U   ■ učební obory SOU   ■ studijní obory SOU
■ studijní obory SOŠ   ■ vyšší stupeň gymnasia

Úspěšnost středoškolského studia 2

Setrvání romských dětí na vybraném tříletém učebním E či H oboru

Děti, které nastoupily v letech 2005 až 2007, 82 chlapců a 130 dívek

Na základě kvantitativních a kvalitativních dat lze odhadnout, že z vybraného oboru předčasně odejde:

- okolo 40 procent romských dětí, které nastoupily do **učebních oborů**
- okolo 30 procent romských dětí, které nastoupily do **maturitních oborů**

⇒ další vývoj?

4

VYBRANÉ FAKTORY PŮSOBÍCÍ V OBLASTI PŘECHODŮ

Hlavní faktory:

- Horší prospěch v posledních ročnících základní školy;
- Ukončení povinné školní docházky v nižším než devátém ročníku;
- Nižší profesní aspirace romských dětí a jejich rodičů;
- Působení *významných druhých*
- Pojetí volby povolání na základní škole;
- Nastavení přijímacího řízení;
- Nedostatečné předávání informací o dalším studiu bývalých žákyň/žáků.

Romské děti na základních školách 2

- Okruh oborů, na něž romské děti nakonec odejdou, je ještě užší, než již tak malý okruh, na něž aspirují.
- Nejčastěji volené učitelskými obory:
  - chlapci: zedník, číšník – kuchař, nástrojář, zámečnick, automechanik, montér suchých staveb;
  - dívky: kuchař – číšník, cukrářka, pekařka, kadeřnice, prodavačka.
- Zkoumání vztahu rodinného prostředí sledovaných dětí ke vzdělávání neumožňuje stanovit jednoznačný závěr v podobě silné korelace mezi zájmem na straně jedné a typem odchodu po dokončení základní školy

- Existují **silné souvislosti mezi nízkými vzdělanostními aspiracemi a sociálním prostředím, v němž děti žijí**
- Existuje **velká diference** v míře pomoci poskytované sociálně znevýhodněným žákům s výběrem oboru středoškolského studia a v jejich motivování ke studiu.
- Stávající systém přijímacího řízení na střední školy klade **větší nároky na rodiče.**

- Předávání informací o dětech, které přecházejí, výrazně roztržštěné
- SŠ většinou na rozdíl od ZŠ nevyužívají žádné nástroje ke zvýšení šancí znevýhodněných žáků na dokončení studia.
- Žáci SŠ mají k dispozici také výrazně méně podpůrných programů realizovaných neziskovými organizacemi.

- podíl romských dětí roste spolu se **snížující se náročností oborů**.
- Nejčastější odchody v 1. ročníku.
- v případě romských dětí je **okamžitý přestup** z učebního oboru ve srovnání s jejich spolužačkami a spolužáky méně častý

Nejčastěji zmiňované důvody předčasného odchodu:

- špatná volba oboru,
- absence
- sociální okolí
- ekonomické důvody
- špatný prospěch není podle SŠ primárním důvodem.

www.gac.cz